

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 453/2017-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 20. septembra 2017 predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátom JUDr. Stanislavom Jakubčíkom, Kutlíkova 17, Bratislava, vo veci namietaného porušenia čl. 12 ods. 2 a čl. 13 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj základného práva na primerané hmotné zabezpečenie v starobe podľa čl. 39 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 10 Sd 34/2015 z 12. mája 2015 a jemu predchádzajúcim postupom a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 So 63/2015 z 23. mája 2017 a jemu predchádzajúcim postupom a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 31. augusta 2017 doručená sťažnosť [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ“), v ktorej namietal porušenie čl. 12 ods. 2 a čl. 13 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj svojho základného práva na primerané hmotné zabezpečenie v starobe podľa čl. 39

ods. 1 ústavy postupom a rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 10 Sd 34/2015 z 12. mája 2015 a jemu predchádzajúcim postupom a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 1 So 63/2015 z 23. mája 2017 a jemu predchádzajúcim postupom.

2. Sťažovateľ uviedol, že po dosiahnutí dôchodkového veku popri poberaní starobného dôchodku aj podnikal ako samostatne zárobkovo činná osoba do 31. decembra 2011. Z dôvodu zániku povinného dôchodkového poistenia k uvedenému dňu podal sťažovateľ žiadosť o uvoľnenie výplaty predčasného starobného dôchodku/starobného dôchodku, jeho zvýšenie alebo nové určenie sumy starobného dôchodku (ďalej len „žiadosť“), v ktorej požiadal o zvýšenie dôchodku od 1. januára 2004. Rozhodnutím Sociálnej poisťovne, ústredia č. 431 114 9590 0 z 21. novembra 2014 bol sťažovateľovi zvýšený starobný dôchodok podľa § 66 ods. 3 a § 82 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) od 1. januára 2012 na sumu 764,30 eur mesačne, od 1. januára 2013 zvýšený na sumu 775,50 eur mesačne a od 1. januára 2014 zvýšený na sumu 784,30 eur mesačne. V odôvodnení predmetného rozhodnutia Sociálna poisťovňa okrem iného uviedla, že zvýšenie starobného dôchodku je podľa § 66 ods. 3 zákona o sociálnom poistení určené ako súčin súčtu jednej polovice osobných mzdových bodov získaných za obdobie dôchodkového poistenia počas poberania starobného dôchodku alebo jeho časti a aktuálnej dôchodkovej hodnoty platnej ku dňu nasledujúcemu po zániku dôchodkového poistenia.

3. Sťažovateľ sa v žalobe o preskúmanie zákonnosti predmetného rozhodnutia Sociálnej poisťovne odvolával na nesprávnu aplikáciu ustanovení zákona o sociálnom poistení, konkrétne pri výpočte zvýšenia starobného dôchodku sa domáhal uplatnenia § 66 ods. 1 a 2 zákona o sociálnom poistení. Krajský súd rozhodol rozsudkom sp. zn. 10 Sd 34/2015 z 12. mája 2015 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“), ktorý nadobudol právoplatnosť 30. júna 2017, tak, že napadnuté rozhodnutie Sociálnej poisťovne potvrdil, keďže dospel k záveru, že žalovaná pri priznaní starobného dôchodku a jeho výpočte nepochybila a postupovala správne. Proti rozsudku krajského súdu podal sťažovateľ

odvolanie, v ktorom uviedol, že následný výpočet podľa § 66 ods. 3 zákona o sociálnom poistení nezohľadnil skutočnosť, že nepoberal zvýšenú časť dôchodku, a ani to, že táto zvýšená časť nebola predmetom valorizácie v priebehu nasledujúcich rokov podľa ustanovenia § 82 zákona o sociálnom poistení. Najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 1 So 63/2015 z 23. mája 2017 (ďalej len „rozsudok najvyššieho súdu“) potvrdil rozsudok krajského súdu a uviedol, že súčasná právna úprava nepripúšťa, aby Sociálna poisťovňa postupovala podľa iného ustanovenia ako ustanovenia § 66 ods. 3 zákona o sociálnom poistení.

4. Sťažovateľ zastáva názor, že uplatnením ustanovenia § 66 ods. 3 zákona o sociálnom poistení dochádza k zvýhodneniu časti dôchodcov, ktorí majú vzhľadom na charakter ich práce možnosť požadovať prepočet zvýšenia starobného dôchodku aj každý rok. V prípade sťažovateľa takýto postup nebol možný a o zvýšenie starobného dôchodku mohol požiadať až po skončení dôchodkového poistenia, teda po ukončení svojho podnikania, čím došlo k jeho znevýhodneniu, a tým k porušeniu čl. 12 ods. 2 ústavy. Ďalej sťažovateľ argumentoval, že v čase, keď poberal starobný dôchodok a zároveň podnikal, k prepočtu starobného dôchodku nedochádzalo automaticky, čím sa dostal do nevýhodnej situácie, a preto uvedený postup zakladá priame znevýhodnenie jednej časti dôchodcov, a tým aj porušenie čl. 13 ods. 3 ústavy. Sťažovateľ tiež uviedol, že nemal v úmysle namietať zvýšenie sumy starobného dôchodku, ktoré vypočítala Sociálna poisťovňa podľa ustanovenia § 66 ods. 3 zákona o sociálnom poistení, ale domáhal sa toho, aby vzhľadom na jeho celkovú situáciu (nezvyšovanie starobného dôchodku aj v čase podnikania) Sociálna poisťovňa vypočítavala zvýšenie starobného dôchodku podľa ustanovenia § 66 ods. 1 a 2 zákona o sociálnom poistení, pretože podľa jeho názoru extenzívnym výkladom týchto ustanovení a ich interpretáciou v prospech sťažovateľa je uvedené možné.

5. Sťažovateľ sa domnieva, že krajský súd, ako aj najvyšší súd sa vo svojich rozhodnutiach nesústredili na námietky, ktoré bolo potrebné objasniť, ale iba na popisovanie výpočtu zvyšovania dôchodku podľa ustanovenia § 66 zákona o sociálnom poistení s ohľadom na § 82 zákona o sociálnom poistení. Avšak voči danej skutočnosti

sťažovateľ nemá žiadne výhrady. Vzhľadom na rôzne metódy výkladu možno ustanovenie § 66 ods. 2 a 3 zákona o sociálnom poistení vykladať nielen reštriktívne, teda v neprospech sťažovateľa, ale i oveľa priaznivejšie a zohľadniť odpracované roky a prispievanie sťažovateľa v rámci sociálneho zabezpečenia. Sociálna poisťovňa, krajský súd a najvyšší súd pri svojom rozhodovaní však využili reštriktívny výklad § 66 zákona o sociálnom poistení, čím došlo k porušeniu základných práv a slobôd garantovaných ústavou.

6. Sťažovateľ na základe uvedeného navrhol, aby ústavný súd nálezom vyslovil:

«Základné práva sťažovateľa v zmysle

- čl. 12 Ústavy Slovenskej republiky ods. 2 „Základné práva a slobody sa zaručujú ma území Slovenskej republiky všetkým bez ohľadu na pohlavie, rasu, farbu pleti, jazyk, vieru a náboženstvo, politické, či iné zmýšľanie, národný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnosti alebo etnickej skupine, majetok, rod alebo iné postavenie. Nikoho nemožno z týchto dôvodov poškodzovať, zvyhodňovať alebo znevýhodňovať.“

- čl. 39 Ústavy Slovenskej republiky ods. 1 „Občania majú právo na primerané hmotné zabezpečenie v starobe a pri nespôsobilosti na prácu, ako aj pri strate živiteľa.“

- čl. 13 Ústavy Slovenskej republiky ods. 3 „Zákonné obmedzenia základných práv a slobôd musia platiť rovnako pre všetky prípady, ktoré spĺňajú ustanovené podmienky.“

postupom a rozhodnutím Krajského súdu v Bratislave, č. k. 10Sd 34/2015-22, zo dňa 12.05.2015 a postupom a rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, č. k. 1So/63/2015-40, zo dňa 23.05.2017, porušené boli a vec vracia a ďalšie konanie Krajskému súdu v Bratislave.

Ústavný súd priznáva sťažovateľovi [REDAKOVANÉ] náhradu trov právneho zastúpenia vo výške 374,81 Eur, ktorá je splatná do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu na účet právneho zástupcu sťažovateľa JUDr. Stanislava Jakubčíka, vedený vo VÚB, a.s. Bratislava, č. ú. 1299547012/0200.»

II.

7. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

8. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

9. Podľa § 20 ods. 4 zákona o ústavnom súde ústavný súd je viazaný návrhom na začatie konania okrem prípadov výslovne uvedených v tomto zákone. Samotný sťažovateľ tak formuláciou sťažnostného petitu určuje ústavnému súdu rozsah, v akom sa napadnutým rozhodnutím orgánu verejnej moci má zaoberať. Viazanosť ústavného súdu návrhom sa vzťahuje najmä na návrh výroku rozhodnutia, ktorého sa sťažovateľ domáha. Ústavný súd teda môže rozhodnúť len o tom, čoho sa sťažovateľ domáha v petite svojej sťažnosti (m. m. III. ÚS 2/05, II. ÚS 19/05), keď navyše znenie petitu sťažnosti vzhľadom na kvalifikované právne zastúpenie sťažovateľa nemá ústavný súd dôvod spochybňovať.

10. Predmetom sťažnosti je námietka porušenia princípov vyplývajúcich z čl. 12 ods. 2 a čl. 13 ods. 3 ústavy, ako aj namietané porušenie základného práva sťažovateľa na primerané hmotné zabezpečenie v starobe podľa čl. 39 ods. 1 ústavy postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 10 Sd 34/2015 a jeho rozsudkom z 12. mája 2015, ako aj postupom najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 1 So 63/2015 a jeho rozsudkom z 23. mája 2017, ktorým najvyšší súd potvrdil rozsudok krajského súdu ako vecne správny.

11. Pri preskúmaní časti sťažnosti smerujúcej proti postupu a rozsudku krajského súdu ústavný súd poukazujúc na princíp subsidiarity svojej právomoci vyplývajúci z čl. 127 ústavy konštatuje, že je vylúčená jeho právomoc meritórne konať a rozhodovať o sťažovateľom uplatnených námietkach porušenia jeho základných práv postupom a rozsudkom krajského súdu, pretože jeho preskúmanie patrí najvyššiemu súdu ako odvolaciemu súdu, ktorý o podanom opravnom prostriedku sťažovateľa rozhodol rozsudkom sp. zn. 1 So 63/2015 z 23. mája 2017. Sťažnosť sťažovateľa vo vzťahu k postupu a rozsudku krajského súdu preto ústavný súd odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci.

12. V súvislosti s namietaným porušením označených práv sťažovateľa postupom a rozsudkom najvyššieho súdu ústavný súd konštatuje, že už citovaného § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu možno o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti hovoriť vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť

po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03). K iným dôvodom, ktoré môžu zakladať záver o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti, nesporne patrí aj ústavnoprávny rozmer, resp. ústavnoprávna intenzita namietaných pochybení, resp. nedostatkov v činnosti alebo rozhodovaní príslušného orgánu verejnej moci posudzovaná v kontexte s konkrétnymi okolnosťami prípadu (IV. ÚS 362/09, m. m. IV. ÚS 62/08, I. ÚS 23/2014).

13. Ústavný súd konštatuje, že námietku porušenia základného práva na primerané hmotné zabezpečenie v starobe podľa čl. 39 ods. 1 ústavy sťažovateľ nespája s princípmi spravodlivého súdneho procesu vyplývajúcimi z čl. 46 až čl. 48 ústavy, resp. z čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Sťažovateľ v podstate polemizuje so súdmi aplikovaným výkladom príslušných ustanovení zákona o sociálnom poistení, ktorý považuje za reštriktívny a dostatočne nezohľadňujúci spôsob a dĺžku jeho prispievania do sociálneho systému, čím podľa jeho názoru dochádza k znevýhodňovaniu určitej skupiny poberateľov starobného dôchodku (do ktorej patrí aj sťažovateľ), a teda k porušeniu čl. 12 ods. 2 a čl. 13 ods. 3 ústavy.

14. Ústavný súd považuje však za potrebné napriek uvedenému konštatovať, že výklad dotknutých ustanovení zákona o sociálnom poistení správnymi súdmi nemožno považovať za taký, ktorý by poprel ich zmysel a účel. Uvedené ustanovenia zákona o sociálnom poistení sú súčasťou právneho poriadku Slovenskej republiky, a teda prejavom vôle zákonodarcu. Preskúmaním postupu a napadnutého rozsudku najvyššieho súdu ústavný súd nezistil nič, čo by signalizovalo, že by mohlo dôjsť k neprípustnému zásahu do základného práva sťažovateľa na primerané hmotné zabezpečenie v starobe podľa čl. 39 ods. 1 ústavy. Pokiaľ ide o presvedčenie sťažovateľa o nespravodlivosti zákonnej úpravy dôchodkového poistenia, ktorá znevýhodňuje časť starobných dôchodcov, jej ústavnosť nemôže ústavný súd posudzovať v konaní o sťažnosti (čl. 127 ústavy), ale iba v osobitnom konaní [čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy] so zákonom vymedzeným okruhom navrhovateľov (konanie o súlade zákonov s ústavou, ústavnými zákonmi a s medzinárodnými zmluvami,

s ktorými vyslovila súhlas Národná rada Slovenskej republiky a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom právnych predpisov s ústavou).

15. Keďže vzhľadom na viazanosť sťažnostným petitom ústavný súd nemohol posúdiť prípadné porušenie ktoréhokoľvek z ústavno-procesných princípov vyplývajúcich z čl. 46 až čl. 48 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, pretože sťažovateľ napriek tomu, že je kvalifikovane právne zastúpený, v sťažnosti nenamietal, že by napadnutý rozsudok nebol výsledkom riadneho a spravodlivého procesu, túto podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol ako zjavne neopodstatnenú. Takýto postup je nevyhnutným dôsledkom vyplývajúcim zo vzájomného vzťahu medzi právami hmotno-právneho charakteru a ústavno-procesnými princípmi z perspektívy ich možného porušenia (napr. III. ÚS 109/2016).

16. Vo vzťahu k namietanému porušeniu čl. 12 ods. 2 a čl. 13 ods. 3 ústavy ústavný súd konštatuje, že tieto majú charakter ústavných princípov, ktoré sú povinné rešpektovať všetky orgány verejnej moci pri výklade a uplatňovaní ústavy a Listiny základných práv a slobôd. Tieto ustanovenia ústavy sú vždy implicitnou súčasťou rozhodovania ústavného súdu, t. j. aj jeho rozhodovania o porušovaní základných práv a slobôd garantovaných ústavou podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, a preto ak neboli porušené základné práva a slobody sťažovateľa, nie je potrebné deklarovať ani porušenie týchto ustanovení ústavy (IV. ÚS 119/07).

17. Z tohto dôvodu ústavný súd odmietol aj túto časť sťažnosti sťažovateľa podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

18. V dôsledku odmietnutia sťažnosti bolo už bez právneho významu rozhodovať o ďalších nárokoch sťažovateľa na ochranu ústavnosti uplatnených v sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. septembra 2017